

Adatbázis rendszerek

I.

dr. Siki Zoltán

Adatbázis fogalma

- adatok valamely célszerűen rendezett, szisztéma szerinti tárolása

Az informatika elterjedése előtt is számos adatbázis létezett pl.

- Vállalati személyzeti nyilvántartás
- Könyvtári kartoték rendszerek

Manapság adatbázis-kezelő rendszerekről beszélünk, melyekbe beleértjük az adatok mellett az adatok kezelésére szolgáló szoftvert.

Történeti áttekintés

- i.e. az írásbeliség kialakulásával jöttek létre az első „adatbázisok”
- 1846 lyukszalag
- 1884 lyukkártya
- 1910- kartotékrendszerek
- 1946 első elektronikus számítógép (ENIAC 80 byte memória)
- 1950 első mágnesszalag egység
- 1951 első kereskedelmi számítógép
- 1. generációs programnyelvek (gépi kódú programozás)
- 2. generációs programnyelvek (Assembler nyelvek, processzor függő)
- 1956 első HD (IBM RAMAC 4 MB)
- 3. generációs programnyelvek (FORTRAN 1954, Algol 1960, C 1970)
- 1969 Unix operációs rendszer
- 1976 első 5^{1/4}” floppy egység
- 4. generációs nyelvek (SQL 1970, PL/SQL 1991, MATLAB 1984)
- 1980 első CD lemez
- 5. generációs programnyelvek (Prolog, Lisp)
- Objektum orientált nyelvek (SmallTalk 1972, C++ 1981 Java 1994)
- Script nyelvek (Perl (1987), Python (1991), PHP (1995), JavaScript

Miért kell adatbázisról tanulnia egy mérnöknek?

- Az adatok egyre szélesebb körét adatbázisokban találjuk meg (akár a mérnöki tervrajzokat)
- A mérnököknek szót kell értenie az adatbázis tervező, programozó szakemberekkel, hogy a számukra szükséges adatbázis környezet álljon elő
- Tudják mit várhatnak el egy adatbázis-kezelő rendszertől

Adatbázis-kezelők szembeni követelmények

- Függetlenség az aktuális hardver konfigurációtól
- Függetlenség az adatelérés módjától
- Függetlenség az adatstruktúráktól

Fájl alapú adatkezelő megoldás

Háttértár

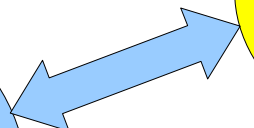

Felhasználói program

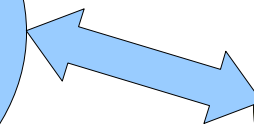
Adatok tárolási logikáját a program ismeri (fizikai és logikai), az adatszerkezet módosulása esetén a programot is módosítani kell. A konkurens adatrelérést a operációs rendszerek nem támogatják. Jogosultságok kezelése?

Adatbázis alapú megoldás

DBMS

Felhasználói program

Felhasználói program

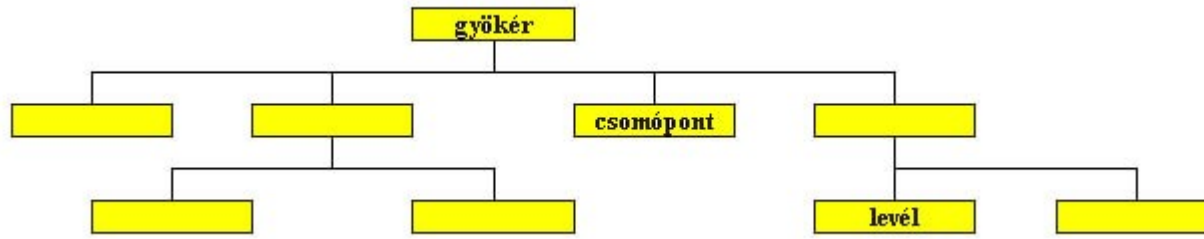
Adatok tárolási logikáját a DBMS ismeri (fizikai és logikai). A DBMS-ben egy központi helyen lehet megoldani a konkurens adat elérés és a jogosultságok kérdését.

Adatbázis-kezelők előnyei

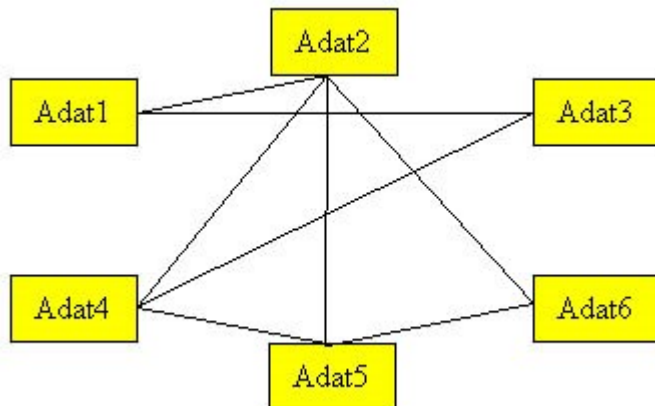
- Elfedi az adatok fizikai tárolási szerkezetét, a felhasználóknak, programoknak csak a logikai adatszerkezetet kell ismernie
- Hatékony adatelérést biztosítanak
- Adat integritás ellenőrzése, jogosultságok kezelése
- Konkurens adatelérés és adatvesztés elleni védelem (hardver hiba esetén is)
- Lerövidíti a programfejlesztés idejét

Adatbázis modellek

Hierarchikus (1:n kapcsolatok)

Hálós adatmodell (n:m kapcsolatok)

Relációs adatbázis modell (Codd 1970)

1:1 típusú kapcsolatok tárolása

Komplex adatszerkezetek, és kapcsolatrendszer helyett a kapcsoló adatok többszörös tárolása

Az 1:1 kapcsolatban lévő adatok rekordokat alkotnak, az azonos típusú rekordokat táblázatokba (relációkba) rendezzük

	Oszlop			
Sor				
			Mező	

tábla = reláció
oszlop = attribútum

- Az adatbázis relációk halmaza
- A relációkhoz egyedi nevet rendelünk
- A reláció attribútumaihoz egyedi neveket rendelünk (a táblázaton belül)
- Az attribútumokhoz a tárolt adattípust megadjuk (szöveg, szám, dátum)
- Egy reláción belül nem lehet két egyforma rekord, minden rekordnak megkülönböztethetőnek kell lennie a többitől
- Egy reláció egy mezője nem tartalmazhat egy másik relációt
- Adatbázis séma – a relációk szerkezetének leírása

CODD 12 szabálya

1. Információs szabály: minden információt tábláza-tokban szereplő értékekkel fejezünk ki.
2. Garantált elérési szabály: minden adat logikailag elérhető a táblázatnév, az oszlopnév és az elsődleges kulcs értékének megadásával.
3. Hiányzó információ szabálya: a nullaértékek megjelenítése független az adat típusától.
4. Rendszerkatalógus szabálya: az adatbázis logikai leírása úgy áll rendelkezésre, hogy arra jogosult felhasználó ugyanolyan módon kérdezheti le, mint az adatbázisban tárolt adatokat

CODD 12 szabálya folyt.

5. Széleskörű nyelv szabálya: egy jól definiált szintaxissal bíró, karaktersorozatokkal leírható, magasszintű relációs nyelv áll rendelkezésre, amelynek segítségével leírhatók a következők: adat és nézet definíciója, integritási feltételek, interaktív és programozható adatkezelés, tranzakció-kezdés, -érvényesítés és -elutasítás.
6. Nézetmódosítás szabálya: a rendszer képes végrehajtani minden elméletileg lehetséges módosítást a nézeteken.

CODD 12 szabálya folyt.

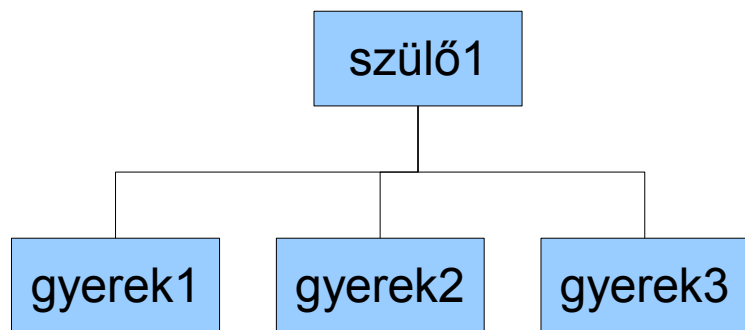
7. Halmazszintű módosítás szabálya: a rendszer képes egész táblázatok együttes kezelésére.
8. Fizikai adatfüggetlenség szabálya: a felhasználó és alkalmazói programok tevékenysége független a fizikai adattárolásban vagy adatelérési módszerekben bekövetkező változásoktól.
9. Logikai adatfüggetlenség szabálya: a felhasználó és alkalmazói programok tevékenysége független az adatbázis táblázatainak logikai struktúrájában bekövetkező változásoktól, feltéve, hogy azok nem járnak információvesztéssel.

CODD 12 szabálya folyt.

10. Integritásfüggetlenségi szabály: az egyed- és hivatkozásintegritási feltételek az 5. szabály által meghatározott relációs nyelv segítségével definiálhatók.
11. Elosztásfüggetlenségi szabály: a felhasználó és alkalmazói programok tevékenysége független az adatok elhelyezésétől.
12. Megkerülés-tiltási szabály: egy alacsonyabb szintű eljárásorientált programnyelv használatával nem lehet megkerülni az integritási vagy biztonsági feltételeket.

Relációs adatbázis modell folyt.

1:n típusú kapcsolatok leképzése a relációs modellben
(n db. 1:1 kapcsolat)

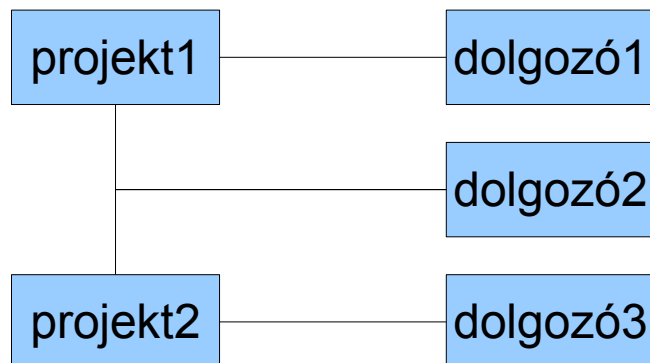

szülő-gyerek

szülők	gyerekek
szülő1	gyerek1
szülő1	gyerek2
szülő1	gyerek3

Relációk és attribútumok elnevezése legyen logikus

n:m típusú kapcsolatok leképzése a relációs modellben
(n x m db. 1:1 kapcsolat)

projekt-dolgozó

projektek	dolgozók
projekt1	dolgozó1
projekt1	dolgozó2
projekt2	dolgozó2
projekt2	dolgozó3

Néhány elterjedtebb relációs relációs adatbázis-kezelő rendszer (RDBMS)

Kereskedelmi szoftverek:

Oracle, MS SQL Server, DB2

Korlátozott ingyenes változatok pl. MS SQL Server Express

Nyíltforrású szoftverek:

PostgreSQL, MySQL, SQLite

Fizetős változatok pl. MySQL Server Enterprise

The Oracle logo, consisting of the word "ORACLE" in a bold, red, sans-serif font.The Microsoft SQL Server 2008 logo, featuring a red and white wireframe globe icon to the left of the text "Microsoft SQL Server 2008".The PostgreSQL logo, which includes a blue square background with a white elephant icon and the text "PostgreSQL" in white.The MySQL logo, featuring a blue silhouette of a fish above the text "MySQL" in blue.The SQLite logo, with the word "SQLite" in a green, handwritten-style font and a green feather-like graphic to the right.